

Research Article

การวิเคราะห์แบ่งกลุ่มครัวเรือนและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการทางการเงิน
ของครัวเรือนในตำบลบ้านเขียน อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

CLUSTER ANALYSIS OF HOUSEHOLD SEGMENTATION AND FACTORS AFFECTING HOUSEHOLD FINANCIAL MANAGEMENT IN BAN CHIEN SUB-DISTRICT, HANKHA DISTRICT, CHAI NAT PROVINCE

สายสุณี ประดับนาค* สิริทิพ วะสินรัตน์ และ นันทวรรณ บัวรา
คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

Saisunee Prdubnak*, Sirithip Wasinrat and Nuntawan Buara
Faculty of Science, Chandrakasem Rajabhat University

*E-mail: saisunee.p@chandra.ac.th

Received: 2023-05-02

Revised: 2023-07-13

Accepted: 2023-08-17

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์แบ่งกลุ่มครัวเรือนตามการบริหารจัดการทางการเงินของครัวเรือนในตำบลบ้านเขียน และ 2) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการทางการเงินในครัวเรือนของตำบลบ้านเขียน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือครัวเรือนจำนวน 150 ครัวเรือนในตำบลบ้านเขียน อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์แบ่งกลุ่ม และการวิเคราะห์การถดถอยลอจิสติก ผลการวิจัย 1) ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับรายได้ รายจ่าย หนี้สิน และการออม จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า รายได้ที่มีค่ามัธยฐานสูงสุดมาจากการทำปศุสัตว์ รายจ่ายครัวเรือนที่มีค่ามัธยฐานสูงสุดได้แก่ ค่าผ่อนชำระสินค้าต่าง ๆ ค่าเลี้ยงดูบิดา มารดา และค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา ครัวเรือนส่วนใหญ่มีหนี้สินจากแหล่งเงินกู้มากกว่า 1 แหล่ง และครัวเรือนส่วนใหญ่มีแหล่งเงินออม 3 แหล่ง 2) ผลการวิจัยสามารถจำแนกกลุ่มการจัดการเงินของครัวเรือนได้เป็น 6 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่มีหนี้สินเล็กน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับตัวแปรอื่น มีจำนวนครัวเรือนมากที่สุด 107 ครัวเรือน ร้อยละ 71.33 กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่มีหนี้สินมากเมื่อเทียบกับตัวแปรอื่น มีจำนวนครัวเรือน 5 ครัวเรือน ร้อยละ 3.33 กลุ่มที่ 3 กลุ่มที่มีรายจ่ายเฉลี่ยมากที่สุดเมื่อเทียบกับตัวแปรอื่น มีจำนวนครัวเรือน 11 ครัวเรือน ร้อยละ 7.33 กลุ่มที่ 4

กลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยมากที่สุดเมื่อเทียบกับตัวแปรอื่น มีจำนวนครัวเรือน 19 ครัวเรือน ร้อยละ 12.67 กลุ่มที่ 5 กลุ่มที่มีเงินออมมากที่สุดเมื่อเทียบกับตัวแปรอื่น มีจำนวนครัวเรือน 7 ครัวเรือน ร้อยละ 4.67 และกลุ่มที่ 6 กลุ่มที่มีหนี้สินมากที่สุดและมากกว่าตัวแปรอื่นกว่า 6 เท่า มีจำนวนครัวเรือนน้อยที่สุด 1 ครัวเรือน ร้อยละ 0.67 และ 3) การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการการเงินของครัวเรือนในตำบลบ้านเขียน พบว่า จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่กำลังศึกษา และจำนวนยานพาหนะที่มีใช้ในของครัวเรือน มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการการเงินของครัวเรือนในตำบลบ้านเขียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การวิเคราะห์แบ่งกลุ่มครัวเรือน การจัดการทางการเงิน รายได้ครัวเรือน รายจ่ายครัวเรือน หนี้สินครัวเรือน เงินออมครัวเรือน

ABSTRACT

The research objectives were to 1) analyze household groups by factors affecting household financial management in Ban Chien sub-district; and 2) study factors affecting household financial management in Ban Chien sub-district. Samples were taken from 150 households in Ban Chien sub-district, Hankha District, Chai Nat Province. Data was collected by questionnaire and analyzed by descriptive statistics, cluster analysis, and logistic regression. Results showed that 1) The results of the analysis on income, expenditure, debt, and savings showed that the highest median income came from livestock. The highest median household expenditures were installment payments for various goods, alimony for parents, and expenses for education. Most households have more than one source of debt, and most households have three sources of savings. 2) household financial management may be categorized into six groups: a) lowest average debt compared to other factors for 107 households or 71.33%; b) highest debt compared to other factors, for five households or 3.33%; c) highest average expenditure compared to other factors for 11 households or 7.33%; d) highest average income compared to other factors 19 households or 12.67%; e) highest savings compared to other factors for seven households or 4.67%; and f) highest debt surpassing other factors six times for one household or 0.67%; and 3) study of factors affecting household financial management in Banchien subdistrict indicates that the number of family members studying and vehicles used significantly affect household financial management in Banchien subdistrict at a p-value < 0.05.

Keywords: household cluster analysis, financial management, household income, household expenses, household debt, household savings

บทนำ

ครัวเรือนเป็นหน่วยที่สำคัญที่สุดหน่วยหนึ่งในโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคม ครัวเรือนมีบทบาท 2 ด้าน คือ 1) การเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต ได้แก่ ที่ดิน แรงงาน ทุนและการประกอบการซึ่งอาจมีเพียงชนิดเดียวหรือหลายชนิดก็ได้ เป้าหมายของเจ้าของปัจจัยการผลิต คือ รายได้สุทธิสูงสุด และ 2) การเป็นผู้บริโภค เป็นผู้ใช้ประโยชน์จากสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการ เป้าหมายของผู้บริโภค คือ ความพึงพอใจสูงสุด สมาชิกของหน่วยครัวเรือนอาจทำหน้าที่ทั้งเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตและเป็นผู้บริโภคไปพร้อม ๆ กัน หน้าที่ของหน่วยครัวเรือนจะต้องพยายามหารายได้มาไว้สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ส่วนแหล่งที่มาของรายได้ขึ้นอยู่กับลักษณะของกิจกรรม โดยกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครัวเรือน เช่น การประกอบอาชีพ การบริโภค การออม การลงทุน การศึกษา เป็นต้น (Samphantharak, 2017) จากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนในช่วง 6 เดือนแรกของ ปี พ.ศ. 2562 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ครัวเรือนทั่วประเทศมีรายได้เฉลี่ย เดือนละ 26,371 บาท ส่วนใหญ่เป็นรายได้จากการทำงานร้อยละ 71.20 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเดือนละ 21,236 บาท ค่าใช้จ่ายร้อยละ 33.70 เป็นค่าอาหาร เครื่องดื่มและยาสูบ ครัวเรือนที่มีหนี้สินมีร้อยละ 46.3 โดยมีจำนวนหนี้สินเฉลี่ย 167,913 บาทต่อครัวเรือน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการก่อหนี้ เพื่อใช้ในครัวเรือน ร้อยละ 77 และครัวเรือนที่มีหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบร้อยละ 3.7 สำหรับครัวเรือนที่มีหนี้ในระบบอย่างเดียว มีร้อยละ 4.80 และพบว่า จำนวนเงินเฉลี่ยที่เป็นหนี้ในระบบ สูงกว่าหนี้ในระบบถึง 76 เท่า (165,737 บาท และ

2,177 บาท ตามลำดับ) (National Statistical Office, 2020) นอกจากนี้ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรายได้ รายจ่าย การออม และหนี้สินของครัวเรือนเกษตร พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรายได้ รายจ่าย การออม และหนี้สิน ได้แก่ ทรัพย์สินหรือความมั่งคั่งของครัวเรือน รายได้เงินสดจากกิจกรรมของครัวเรือน มูลค่าหนี้สินทั้งสินของครัวเรือน เนื้อที่เพาะปลูก ทั้งสินของครัวเรือน อายุของหัวหน้าครัวเรือน ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน สถานภาพสมรสของหัวหน้าครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนสมาชิกครัวเรือนที่พึ่งพิง ภูมิภาคของครัวเรือน การได้รับการอบรมของหัวหน้าครัวเรือน การปฏิบัติงานในเชิงเศรษฐกิจของหัวหน้าครัวเรือน พื้นที่เพาะปลูกของครัวเรือนอยู่ในเขตชลประทาน (Office of Agricultural Economics, 2020)

จากการศึกษาสถานการณ์ทางการเงิน ครัวเรือน ตำบลบ้านเขียน พบว่า ด้านรายได้ของครัวเรือน มาจากผลผลิตทางการเกษตร ผลิตภัณฑ์จากกิจกรรม ค่าตอบแทนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เงินบำเหน็จ บำนาญ เบี้ยผู้สูงอายุ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ค่าขาย ค่าเช่าที่ดิน ดอกเบี้ยเงินฝาก เงินปันผล รับจ้างทั่วไป เป็นต้น ด้านรายจ่ายของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนมีค่าใช้จ่ายทั่วไป เช่น ค่าสินค้าอุปโภคบริโภค ค่าสาธารณูปโภค ค่าพาหนะและการเช่าซื้อ ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าเลี้ยงดูบุตรและบุพการี ค่ารักษาพยาบาล เป็นต้น ค่าใช้จ่ายที่ก่อให้เกิดรายได้ เช่น ซื้อเมล็ดพันธุ์ ซื้อต้นกล้า ค่าปุ๋ย ค่ายาปราบศัตรูพืช ค่าขนส่ง ค่าจ้าง ค่าซ่อมอุปกรณ์

ค่าเช่าที่ทำกิน นอกจากนี้ยังมีค่าใช้จ่ายที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ เช่น ค่าบุหรี่ยสุรา สลากกินแบ่งรัฐบาล ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงชีพ ค่าอาหารสัตว์เลี้ยง และการทำบุญ บริจาค เป็นต้น ด้านหนี้สินครัวเรือนพบว่า ครัวเรือนตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นลูกหนี้ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ นอกจากนี้ยังมีแหล่งหนี้สินอื่น ๆ ได้แก่ กองทุนหมู่บ้าน และเงินฌาปนกิจสงเคราะห์ ด้านการออม พบว่าครัวเรือนตัวอย่างส่วนใหญ่ออมโดยฝากธนาคารเงินสด และฝากสัจจะออมทรัพย์ นอกจากนี้ยังมีการออมสิ่งหามาทรัพย์อื่น ๆ เช่น ทอง พระเครื่อง และเมื่อได้ทำการวิเคราะห์ร้อยละของรายได้ รายจ่าย หนี้สิน และการออม พบว่า บางครัวเรือนมีรายได้ร้อยละ 44 รายจ่ายร้อยละ 42 หนี้สินร้อยละ 10 และการออมร้อยละ 4 บางครัวเรือนมีรายได้ร้อยละ 43 รายจ่ายร้อยละ 25 หนี้สินร้อยละ 14 และการออมร้อยละ 18 หรือบางครัวเรือนมีรายได้ร้อยละ 26 รายจ่ายร้อยละ 17 หนี้สินร้อยละ 37 และการออมร้อยละ 20 เป็นต้น จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยจึงขยายผลด้วยการนำผลการศึกษาดังกล่าวมาเป็นกรอบแนวคิดในการทำการวิจัยเพื่อจัดกลุ่มครัวเรือนตามการบริหารจัดการทางการเงินในครัวเรือน รวมถึงศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการทางการเงินในครัวเรือน เพื่อเป็นประโยชน์ในการจำแนกลักษณะการบริหารจัดการทางการเงินในครัวเรือนของตำบลบ้านเขียนและเป็นแนวทางในการบริหารจัดการทางการเงินที่เหมาะสมกับครัวเรือนของตนเองต่อไป (Pradubnak, Wasinrat & Buara, 2020)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อการวิเคราะห์แบ่งกลุ่มครัวเรือนตามการบริหารจัดการทางการเงินของครัวเรือนในตำบลบ้านเขียน อำเภอดำรงวิทยะนาท
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการทางการเงินของครัวเรือนในตำบล บ้านเขียน อำเภอดำรงวิทยะนาท

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ครัวเรือนในตำบลบ้านเขียนทราบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการการเงินในครัวเรือน
2. ครัวเรือนในตำบลบ้านเขียนได้แนวทางในการบริหารจัดการทางการเงินที่เหมาะสมกับครัวเรือนของตนเองได้
3. นักวิจัยสามารถจัดกลุ่มหรือได้รูปแบบหรือการจัดการทางการเงินของครัวเรือนในตำบลบ้านเขียน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือ ครัวเรือนในตำบลบ้านเขียน อำเภอดำรงวิทยะนาท จำนวน 12 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 2,987 ครัวเรือน จากข้อมูลพื้นฐานของตำบลบ้านเขียน ปี 2561 (Ban Chien Sub-district, 2020)
2. กลุ่มตัวอย่าง คือ ครัวเรือนในตำบลบ้านเขียน รวมทั้งสิ้น 150 ครัวเรือน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการทางการเงินของครัวเรือนและการวิเคราะห์จำแนกกลุ่มครัวเรือนตามปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการทางการเงินในครัวเรือนของตำบลบ้านเข็ญ อำเภอนาคู จังหวัดชัยนาท

ขอบเขตด้านเวลา

20 กรกฎาคม 2563 – 19 มกราคม 2565

ขอบเขตด้านสถานที่

ตำบลบ้านเข็ญ อำเภอนาคู จังหวัดชัยนาท

บททวนแนวคิด

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรายได้ รายจ่าย การออม หนี้สิน ปัจจัยที่กำหนดการตัดสินใจก่อหนี้และความต้องการกู้ของครัวเรือนเกษตรเป็นการวิจัยในลักษณะที่มุ่งเน้นเพื่อให้ทราบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรายได้ รายจ่าย การออม หนี้สิน ปัจจัยที่กำหนดการตัดสินใจก่อหนี้และความต้องการกู้ของครัวเรือนเกษตร แนวทางการวิเคราะห์ปัจจัยที่ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนเกษตรจำเป็นต้องคัดเลือกตัวแปรทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนเกษตรพบว่า 1) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรายได้ของครัวเรือนเกษตร ประกอบด้วย ทรัพย์สินหรือความมั่งคั่งของครัวเรือน รายได้เงินสดจากหัตถกรรมของครัวเรือน เนื้อที่เพาะปลูกทั้งสิ้นของครัวเรือน อายุของหัวหน้าครัวเรือน ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน สมาชิกครัวเรือนที่พึงพิง ภูมิภาคของครัวเรือน การได้รับ

การอบรมของหัวหน้าครัวเรือน และรายได้เงินสดจากเงินโอนของครัวเรือน 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรายจ่ายของครัวเรือนเกษตร ประกอบด้วย รายได้เงินสดของครัวเรือน ความมั่งคั่งหรือทรัพย์สินสุทธิ มูลค่าหนี้สินทั้งสิ้นของครัวเรือน อายุของหัวหน้าครัวเรือน การศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน สถานภาพสมรสของหัวหน้าครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ภูมิภาคของครัวเรือน และการปฏิบัติงานในเชิงเศรษฐกิจของหัวหน้าครัวเรือน 3) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมของครัวเรือนเกษตร ประกอบด้วย รายได้เงินสดของครัวเรือน ความมั่งคั่งหรือทรัพย์สินสุทธิของครัวเรือน มูลค่าหนี้สินทั้งสิ้นของครัวเรือน อายุของหัวหน้าครัวเรือน ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน สถานภาพสมรสของหัวหน้าครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ภูมิภาคของครัวเรือน หัวหน้าครัวเรือนปฏิบัติงานในเชิงเศรษฐกิจและสมาชิกครัวเรือนที่พึงพิง 4) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมั่งคั่งหรือทรัพย์สินสุทธิของครัวเรือนเกษตร ประกอบด้วย รายได้เงินสดทั้งสิ้นของครัวเรือน รายจ่ายของครัวเรือนเกษตร มูลค่าหนี้สินทั้งสิ้นของครัวเรือน อายุของหัวหน้าครัวเรือน ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน ภูมิภาคของครัวเรือน พื้นที่เพาะปลูกของครัวเรือนอยู่ในเขตชลประทาน 5) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมูลค่าหนี้ของครัวเรือนเกษตร ประกอบด้วย รายได้เงินสดของครัวเรือน ทรัพย์สินหรือความมั่งคั่งของครัวเรือน อายุของหัวหน้าครัวเรือน ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน สถานภาพสมรสของหัวหน้าครัวเรือน สมาชิกครัวเรือนที่พึงพิง และภูมิภาคของครัวเรือน 6) ปัจจัยที่มีอิทธิพลหรือกำหนดการเป็นหนี้

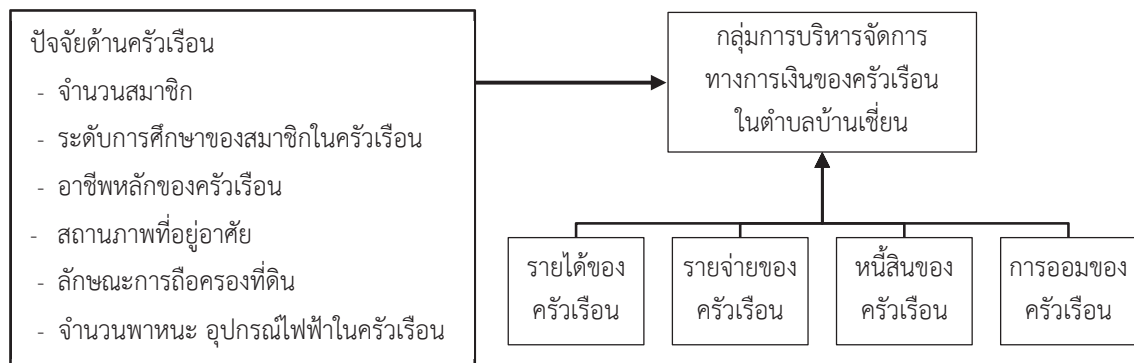
ของครัวเรือนเกษตร มีจำนวน 7 ตัวแปร ได้แก่ ภาคเขตชลประทาน อายุของหัวหน้าครัวเรือน ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่กำลังเรียนหนังสือ และจำนวนสมาชิกที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ที่ทำงานหารรายได้ และ 7) ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการกู้ของครัวเรือนเกษตร มีจำนวน 11 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปร ภาค เขตชลประทาน เขตหมู่บ้านปลูกข้าว เพศของหัวหน้าครัวเรือน ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน สถานภาพสมรส การปฏิบัติงานในเชิงเศรษฐกิจของหัวหน้าครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่กำลังเรียน

หนังสือ รายได้ทั้งสิ้นของครัวเรือน ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นของครัวเรือน และการเป็นหนี้ของครัวเรือน (Office of Agricultural Economics, 2020)

สมมติฐาน

ตัวแปร เพศ ระดับการศึกษาอาชีพ สถานภาพสมรส การอยู่อาศัย อายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ยังศึกษาอยู่ สถานภาพที่อยู่อาศัย จำนวนยานพาหนะที่ใช้จำนวนยานพาหนะที่ต้องผ่อนชำระ และจำนวนเครื่องใช้ไฟฟ้าในครัวเรือน ส่งผลต่อการจัดการทางการเงินครัวเรือน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร คือ ครัวเรือนในตำบลบ้านเขียน อำเภอดำรงวิทยารัษฎา จังหวัดน่าน จำนวน 12 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 2,987 ครัวเรือน จากข้อมูลพื้นฐานของตำบลบ้านเขียน ปี 2561 (Ban Chien Sub-district, 2020)

ตัวอย่าง คือ ครัวเรือนในตำบลบ้านเขียน อำเภอดำรงวิทยารัษฎา จังหวัดน่าน โดยคำนวณขนาดตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูป Taro Yamane ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (e) เท่ากับ 10% ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 97 ตัวอย่าง เพื่อให้ตัวอย่างครอบคลุมทั้ง 12 หมู่บ้าน จึงเพิ่มขนาดตัวอย่างเป็น 150 ตัวอย่าง โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิและแต่ละชั้นภูมิสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายตามสัดส่วนของจำนวนครัวเรือนของแต่ละหมู่บ้านในตำบลบ้านเขียน

2. ตัวแปรที่ใช้การวิจัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านครัวเรือน ได้แก่ จำนวนสมาชิก ระดับการศึกษาของสมาชิกในครัวเรือน อาชีพหลักของครัวเรือน สถานภาพอยู่อาศัย ลักษณะการถือครองที่ดิน และจำนวนพาหนะ อุปกรณ์ไฟฟ้าในครัวเรือน 2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจครัวเรือน ได้แก่ รายได้ รายจ่าย หนี้สิน และการออม

ตัวแปรตาม คือ กลุ่มครัวเรือนแบ่งตามการบริหารจัดการทางการเงินของครัวเรือนในตำบลบ้านเขียน

3. เครื่องมือที่ใช้วิจัย

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลของครัวเรือน และตอนที่ 2 ข้อมูลทางการเงินของครัวเรือน ประกอบด้วย ข้อมูลรายได้ ข้อมูลรายจ่าย ข้อมูลการออม และข้อมูลด้านหนี้สินของครัวเรือน

โดยมีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

3.1 ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน หาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ IOC (index of item objective congruence (Rovinelli & Hambleton. 1997)

3.2 ตรวจสอบความเที่ยง (reliability) โดยนำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้กับครัวเรือนที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 ครัวเรือน และนำมาวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.86 (Cronbach. 1990)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอวิธีทางสถิติที่ใช้ในงานวิจัยประกอบด้วย 1) สถิติเชิงพรรณนา 2) การวิเคราะห์แบ่งกลุ่ม และ 3) การวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกส์

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของครัวเรือนตัวอย่างในตำบลบ้านเขียน

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครัวเรือนตัวอย่าง พบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่มีสมาชิก 3 คน จำนวน 48 ครัวเรือน ครัวเรือนที่มีสมาชิกกำลังศึกษาส่วนใหญ่ศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 23 ครัวเรือน ครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นเจ้าของบ้านและที่ดิน จำนวน 134 ครัวเรือน ครัวเรือนส่วนใหญ่มีขนาดพื้นที่ดินทำกินอยู่ในช่วงไม่เกิน 10 ไร่ และ 20.01 - 30.00 ไร่ จำนวน 19 ครัวเรือนเท่ากัน ครัวเรือนส่วนใหญ่มียานพาหนะเป็นจักรยาน จำนวน 83 ครัวเรือน และครัวเรือนส่วนใหญ่ที่มีอุปกรณ์หรือเครื่องใช้ไฟฟ้าที่จำเป็นดังต่อไปนี้ โทรทัศน์ ตู้เย็น เตาแก๊ส หม้อหุงข้าว เครื่องซักผ้า เตารีดไฟฟ้า ครัวเรือนละ 1 เครื่อง ยกเว้นพัดลมที่ครัวเรือนส่วนใหญ่มีจำนวน 2-3 เครื่อง

1.2 ผลการวิเคราะห์ด้านรายได้ต่อปีของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนมีรายได้ที่มีค่ามัธยฐานสูงสุดมาจากการทำปศุสัตว์สูงสุดเท่ากับ 300,000 บาทต่อปี

1.3 ผลการวิเคราะห์ด้านรายจ่ายต่อปีของครัวเรือน พบว่าครัวเรือนมีรายจ่ายที่มีค่ามัธยฐานสูงสุด มาจาก ค่าผ่อนชำระสินค้าต่าง ๆ ค่าเลี้ยงดูบิดา มารดา และค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา เท่ากับ 24,000 บาทต่อปี

1.4 ผลการวิเคราะห์ด้านหนี้สิน พบว่า ครัวเรือนมีหนี้สินที่มีค่ามัธยฐานสูงสุดเท่ากับ 55,000 บาทต่อปี

1.5 ผลการวิเคราะห์ด้านการออม พบว่า ครัวเรือนมีเงินออมที่มีค่ามัธยฐานสูงสุดเท่ากับ 679,680 บาท

2. การวิเคราะห์แบ่งกลุ่มครัวเรือนตามตัวแปรการบริหารจัดการทางการเงิน ได้แก่ รายได้ รายจ่าย หนี้สิน และเงินออม โดยใช้การวิเคราะห์แบ่งกลุ่ม (cluster analysis)

ผลการวิเคราะห์แบ่งกลุ่มการบริหารจัดการทางการเงินในครัวเรือน ตามตัวแปรรายได้ รายจ่าย เงินออมและหนี้สินของครัวเรือนตัวอย่าง จำนวน 150 ครัวเรือน สามารถจำแนกครัวเรือนออกเป็น 6 กลุ่ม โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รายได้ รายจ่าย หนี้สิน และเงินออม โดยเฉลี่ยต่อครัวเรือนตัวอย่างในแต่ละกลุ่มจากผลการวิเคราะห์แบ่งกลุ่ม

กลุ่มที่	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ	รายได้เฉลี่ย (บาทต่อปี)	รายจ่ายเฉลี่ย (บาทต่อปี)	หนี้สินเฉลี่ย (บาท)	เงินออมเฉลี่ย (บาท)
1	107	71.33	141,298.24	137,127.35	27,551.36	190,935.89
2	5	3.33	221,040.00	218,157.00	434,030.60	205,200.00
3	11	7.33	194,318.18	552,527.27	71,969.09	45,454.55
4	19	12.67	524,600.00	359,378.11	43,591.63	265,649.47
5	7	4.67	222,557.14	218,905.00	51,885.57	1,555,702.86
6	1	0.67	216,000.00	312,960.00	1,470,303.00	187,600.00
รวม	150	100.00	200,686.08	203,431.27	57,143.68	253,873.33

จากตารางที่ 1 พบว่า ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน 200,686.08 บาทต่อปี โดยกลุ่มที่ 4 มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงสุดเท่ากับ 524,600.00 บาทต่อปี และกลุ่มที่ 1 มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่ำสุด เท่ากับ 141,298.24 บาทต่อปี รายจ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือน 203,431.27 บาทต่อปี โดยมีกลุ่มที่ 3 มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงสุดเท่ากับ 552,527.27 บาทต่อปี และกลุ่มที่ 1 มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือนต่ำสุด เท่ากับ 137,127.35 บาทต่อปี หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 57,143.68 บาท โดยมีกลุ่มที่ 6 มีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงสุดจำนวน 1,470,303.00 บาท และกลุ่มที่ 1 มีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนต่ำสุด จำนวน 27,551.36 บาท และเงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือน 253,873.33 บาท โดยมีกลุ่มที่ 5 มีเงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงสุดจำนวน 1,555,702.86 บาท และกลุ่มที่ 3 มีเงินออม

เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่ำสุด จำนวน 45,454.55 บาท จากผลการวิเคราะห์ข้างต้น สามารถนำรายได้ รายจ่าย หนี้สินและเงินออมโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือนของแต่ละกลุ่มมานำเสนอในเชิงเปรียบเทียบ

3. การวิเคราะห์การถดถอยลอจิสติก (logistic regression analysis) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการทางการเงินของครัวเรือนในตำบลบ้านเข็ญ

ผลการวิเคราะห์การถดถอยลอจิสติก เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการทางการเงินของครัวเรือนในตำบลบ้านเข็ญ ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์การถดถอยลอจิสติก โดยกำหนดให้ตัวแปรตาม คือ การบริหารจัดการทางการเงินของครัวเรือน โดยนำผลการวิเคราะห์แบ่งกลุ่มมาแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มที่มีแนวโน้มการบริหารจัดการทางการเงินที่ดี และกลุ่มที่มี

แนวโน้มการบริหารจัดการทางการเงินที่ไม่ดี และ ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส การอยู่อาศัย อายุ จำนวนสมาชิก ในครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ยังศึกษาอยู่ สถานภาพที่อยู่อาศัย จำนวนยานพาหนะที่ใช้ จำนวน ยานพาหนะที่ต้องผ่อนชำระ และจำนวนเครื่องใช้ไฟฟ้า ในครัวเรือน เพื่อเป็นการคัดเลือกตัวแปรอิสระ ที่สัมพันธ์กับตัวแปรตามเบื้องต้น โดยการวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระ โดยใช้ค่าสถิติทดสอบไคกำลังสองสำหรับตัวแปร อิสระที่เป็นเชิงกลุ่ม และสถิติทดสอบทีสำหรับ ตัวแปรอิสระที่เป็นเชิงปริมาณ พิจารณาเลือก ตัวแปรที่ค่าพี (p-value) น้อยกว่า 0.10 พบว่า ตัวแปรอิสระที่สอดคล้องกับเงื่อนไขมีจำนวน 6 ตัวแปร โดยมีตัวแปรเชิงคุณภาพ 2 ตัว ได้แก่

ตัวแปรอาชีพและสถานภาพสมรส ซึ่งผู้วิจัย ได้กำหนดเป็นตัวแปร dummy ส่วนตัวแปร เชิงปริมาณ 4 ตัว ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่กำลังศึกษา จำนวน ยานพาหนะที่ใช้ในครัวเรือน และจำนวนเครื่องใช้ไฟฟ้า ในครัวเรือน

การวิเคราะห์การถดถอยลอจิสติกเพื่อศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการทางการเงิน ของครัวเรือนในตำบลบ้านเขียน โดยใช้วิธีการเลือก ตัวแปรอิสระด้วยวิธี enter พบว่า ตัวแปรอิสระ ที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการทางการเงินของ ครัวเรือนในตำบลบ้านเขียนที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 คือ จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่กำลังศึกษา และ จำนวนยานพาหนะที่ใช้ได้ค่าประมาณสัมประสิทธิ์ การถดถอยลอจิสติก รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าประมาณสัมประสิทธิ์การถดถอยลอจิสติก

ตัวแปรอิสระ	ค่าประมาณ สัมประสิทธิ์ (b)	ค่าความ คลาดเคลื่อน มาตรฐาน	wald	องศาเสรี	ค่าพี	exp(b)
ค่าคงที่	4.919	.890	30.573	1	.000*	136.846
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ที่กำลังศึกษา	- 0.015	.007	4.947	1	.026*	.985
จำนวนยานพาหนะ ที่มีใช้ในครัวเรือน	- 0.673	.198	11.532	1	.001*	.510

นำตัวแปรอิสระทั้งสองมาสร้างสมการการถดถอยลอจิสติกได้ดังนี้

$$P(y=1) = \frac{\exp(4.919 - 0.015X_1 - 0.673X_2)}{1 + \exp(4.919 - 0.015X_1 - 0.673X_2)}$$

โดยสามารถอธิบายความหมายของค่าประมาณสัมประสิทธิ์การถดถอยลอจิสติกได้ว่า ค่าประมาณสัมประสิทธิ์การถดถอยลอจิสติกของจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่กำลังศึกษา (X_1) เท่ากับ -0.015 หรือ $b_1 = -0.015$ อธิบายได้ว่า ถ้ามีจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่กำลังศึกษาเพิ่ม 1 คน ความน่าจะเป็นที่ครัวเรือนจะมีแนวโน้มการบริหารจัดการทางการเงินที่ลดลงเท่ากับ $1 - \exp(-0.015) = 1 - 0.985 = 0.015$ หรือลดลงร้อยละ 1.50 ส่วนค่าประมาณสัมประสิทธิ์การถดถอยลอจิสติกของจำนวนยานพาหนะที่ใช้ (X_2) เท่ากับ -0.673 หรือ $b_2 = -0.673$ อธิบายได้ว่า ถ้ามีจำนวนยานพาหนะที่ใช้ในครอบครัวเพิ่ม 1 คัน ความน่าจะเป็นที่ครัวเรือนจะมีแนวโน้มการบริหารจัดการทางการเงินที่ลดลงเท่ากับ $1 - \exp(-0.673) = 1 - 0.510 = 0.490$ หรือลดลงร้อยละ 49.00

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์แบ่งกลุ่มครัวเรือนตามการบริหารจัดการทางการเงินของครัวเรือนในตำบลบ้านเขื่อน โดยมีตัวแปรได้แก่ รายได้ รายจ่าย หนี้สิน และเงินออม สามารถจำแนกกลุ่มการจัดการทางการเงินได้เป็น 6 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 รายได้กับรายจ่ายมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน

และมีสัดส่วนเงินออมค่อนข้างสูง กลุ่มที่ 2 รายได้กับรายจ่ายมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน แต่มีภาระหนี้สินในสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง กลุ่ม 3 สัดส่วนรายจ่ายสูงมากและมากกว่าสัดส่วนรายได้ถึงสองเท่า กลุ่มที่ 4 มีรายได้สูงมากกว่ารายจ่าย และมีหนี้สินไม่มากสามารถชำระได้ กลุ่ม 5 มีรายได้กับรายจ่ายในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน และมีสัดส่วนเงินออมสูงมาก และกลุ่มที่ 6 สัดส่วนหนี้สินสูงมากเมื่อเทียบกับตัวแปรอื่น

จากผลการวิเคราะห์ข้างต้นสามารถจำแนกครัวเรือนได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือกลุ่มครัวเรือนที่สามารถบริหารจัดการทางการเงินของครัวเรือนได้ดี ได้แก่ กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่ 4 และกลุ่มที่ 5 คือ มีสัดส่วนรายได้สูงหรือใกล้เคียงกับรายจ่าย มีสัดส่วนการออมมาก และมีสัดส่วนของหนี้สินน้อย ซึ่งเมื่อนำข้อมูลไปอภิปรายร่วมกับนักวิจัยพื้นที่ พบแนวทางการแก้ไขปัญหาในการบริหารจัดการครัวเรือน ได้แก่ การปรับลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นเพียงเล็กน้อย การบริหารเงินออมที่มีสัดส่วนค่อนข้างสูงอย่างเหมาะสม จะส่งผลให้มีรายได้และเงินออมเพิ่มขึ้น ส่วนอีกกลุ่มคือครัวเรือนที่ยังไม่สามารถบริหารจัดการทางการเงินของครัวเรือนได้ดี คือ กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่ 3 และกลุ่มที่ 6 โดย กลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 6 มีสัดส่วนรายได้และรายจ่ายใกล้เคียงกัน แต่มีสัดส่วนของหนี้สินสูงมาก ส่วนกลุ่มที่ 3 มีสัดส่วนรายจ่ายสูงมาก ซึ่งเมื่อนำข้อมูลไปอภิปรายร่วมกับนักวิจัยพื้นที่ ได้มีข้อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาในการบริหารจัดการครัวเรือน ได้แก่ ควรปรับลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นอย่างเร่งด่วน เช่น ไม่เล่นหวย ไม่สุร่ยสุร่าย ลดการซื้อ

ของที่ไม่จำเป็น มีการบริหารจัดการหนี้สินอย่างเร่งด่วน เช่น เร่งชำระหนี้สินให้ลดน้อยลง เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายในส่วนของการดอกเบี้ย รวมแหล่งหนี้ที่มีดอกเบี้ยต่ำสุด การหาช่องทางเพิ่มรายได้หรืออาชีพเสริม เช่น รับจ้างทั่วไป ค้าขาย ปลุกผักกินเอง ทำขนมขาย และการทำบัญชีรายได้และรายจ่ายของครัวเรือนจะทำให้มองเห็นรายละเอียดการใช้จ่ายของครัวเรือนได้ชัดเจนมากขึ้น เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ Onphuttha, Lakrat, Sribunruang and Somaketrin (2018) ซึ่งได้เสนอแนะการจัดการการเงินในครัวเรือนของประชาชนในเขตตำบลพาคาย ดังนี้ 1) การจัดอบรม ควรมีการอบรมส่งเสริมอาชีพเพื่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น และให้ความรู้ในด้านการออมเงินเพื่อให้ทุกคนในครัวเรือนมีส่วนร่วมและตระหนักถึงความสำคัญของการออมในครัวเรือน 2) การวางแผนจัดการทางการเงิน ควรมีการให้ความรู้เพื่อสร้างความเข้าใจในการจัดทำแผนการรับจ่ายเงินในครัวเรือนที่มีรูปแบบง่าย และสามารถทำได้ทุกคน พร้อมทั้งให้มีหน่วยงานหรือองค์กรที่สนับสนุนและติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอเพื่อช่วยแนะนำและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง 3) การจัดการหนี้สิน ควรมีการประเมินหนี้สินในครัวเรือนของตนเองและให้มีหน่วยงานหรือองค์กรให้ความรู้ คำแนะนำเพื่อแก้ไขปัญหาพร้อมหาแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ ช่วยเหลือในกรณีที่มีการกู้เงินจากแหล่งเงินทุนภายนอกที่ดอกเบี้ยสูง

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการเงินของครัวเรือน มีตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการบริหารจัดการทางการเงินของครัวเรือน จำนวน 2 ตัวแปร คือ จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่กำลังศึกษา และจำนวนยานพาหนะที่มีใช้ในของครัวเรือน และจากการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก พบว่า จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่กำลังศึกษา และจำนวนยานพาหนะที่มีใช้ในของครัวเรือนมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรายได้ รายจ่าย การออม หนี้สิน ปัจจัยที่กำหนด การตัดสินใจก่อหนี้และความต้องการของครัวเรือนเกษตรกร

ส่วนวิจัยเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและสถาบันเกษตรกร Office of Agricultural Economics (2020) พบว่า หนึ่งในปัจจัยที่มีอิทธิพลหรือกำหนดการเป็นหนี้ของครัวเรือนคือจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่กำลังเรียนหนังสือ ดังนั้นภาครัฐจึงควรพัฒนาและส่งเสริมการผลิตนอกภาคการเกษตรให้กับครัวเรือนเกษตรกรควบคู่ไปกับกิจกรรมการผลิตทางการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะเวลาที่ครัวเรือนเกษตรกรไม่ได้ทำการผลิตทางการเกษตรเพื่อให้ครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้น โดยเน้นการใช้ทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นในการประกอบอาชีพเสริม ซึ่งจะส่งผลดีต่อการออมและความมั่งคั่งหรือทรัพย์สินสุทธิของครัวเรือนเกษตรกรไปพร้อมกัน

REFERENCES

- Ban Chien Sub-district Municipality. (2020). **The basic information Ban Chien Subdistrict**. Retrieved from <https://www.banchian.go.th/history.php> [2022, 24 May.] (In Thai)
- Cronbach, Lee. J. (1990). **Essentials of Psychology Testing**. (5th ed.). New York : Harper Collins Publishers Inc.
- National Statistical Office. (2020). **Summary of important results Household socio-economic survey during the first 6 months of 2019**. Retrieved from http://www.nso.go.th/sites/2014/DocLib13/ด้านสังคม/สาขารายได้/เศรษฐกิจสังคมครัวเรือน/62/Exclusive_summary_62.pdf. [2022, 22 May.] (In Thai)
- Office of Agricultural Economics. (2020). **A study of factors influencing income, expenditure, savings, debt, factors determining debt decision-making and loan demand of agricultural households**. Retrieved from <https://www.oae.go.th/view/การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพล/TH-TH> [2022, 22 May.] (In Thai)
- Onphuttha, N., Lakrat, W., Sribunruang, S. & Somakettrin, J. (2018). The Financial Management of the Household in Fa Yat Subdistrict, Mahachanachai District, Yasothon Province. **Sisaket Rajabhat University Journal**, 12(2), 40-50. (In Thai)
- Pradubnak, S., Wasinrat, S., & Buara, N. (2020). Financial management in the household's operations by community participation process, Banchien Sudistrict Hhankha district, Chainat Province . **The 6th Rajabhat University National and International Research and Academic**, (p.116-124). Chandrakasem Rajabhat University. (In Thai)
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1997). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. **Dutch Journal of Educational Research**, 2(2), 49-60.
- Samphantharak, K. (2017). **The rural household finance Through two decades of research: Townsend Thai Project**. Retrieved from <https://thaipublica.org/2017/04/pier-19/> [2022, 24 May.] (In Thai)